

Kestävän tulevaisuuden osaamisen rakentajan osaamiskokonaisuudet

Tämä julkaistu sisältö on vapaasti minkä tahansa organisaation käytettävissä (CC BY 4.0 <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>) ja sitä voidaan käyttää koulutus pohjana tai esimerkiksi uuden osaamismerkkikonaisuuden rakentamisessa mihin tahansa merkkien hallintajärjestelmään, jonka sisällöstä ja kehittämisestä vastaa organisaatio.

**Co-funded by
the European Union**

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Sisällysluettelo

Kestävän tulevaisuuden osaamisen rakentajan osaamiskokonaisuudet.....	1
Johdanto.....	3
1. Kestävyyslukutaito.....	4
1.1. Perehtynyt ongelmanmäärittäjä	4
1.2. Kriittinen kehittäjä	5
1.3. Monimutkaisuuden ymmärtäjä	7
2. Kestävyysosaamista vahvistava pedagogiikka	9
2.1. Systemiajattelun edistäjä	9
2.2. Tulevaisuusajattelun aktivoija	11
2.3. Arvotietoisuuden vahvistaja.....	13
3. Toiminnan mahdollistaminen.....	16
3.1. Aktiivinen yhteiskehittäjä	16
3.2. Toimijuuteen kannustaja	17
4. Refleksiivinen työote.....	18
4.1. Tietoinen muutosagentti.....	19
5. Kestävän tulevaisuuden osaamisen rakentaja -metamerkin ansaitseminen	21

Johdanto

Tässä aineistossa esitellään Academy for Sustainable Future Educators – EduSTA -hankkeessa (Erasmus+, Teacher Academies 2022–2025) laaditun Kestävän tulevaisuuden osaamisen rakentaja -osaamismerkistön osaamismerkkien kuvaukset, osaamistavoitteet, arviointikriteerit, osaamisen osoittamisen tavat ja lähdeaineistot. Aineisto ei sisällä osaamismerkistön grafiikkaa.

Osaamisperustaisesti laadittu merkistö on kehitetty opettajien kestävyysosaamisen tunnistamisen, tunnustamisen ja kehittämisen avuksi. Osaamisen osoittamiseksi laaditut tehtävät ovat käytännöllisiä. Ne ohjaavat arvioimaan ja kehittämään omaa työtä.

Kestävän tulevaisuuden osaamisen rakentajan osaaminen koostuu neljästä osaamisalueesta ja yhdeksästä mikro-osaamisesta. Yhdessä nämä osaamiset kattavat opettajan työn osa-alueet monipuolisesti.

Tämän aineiston sisältöä saa vapaasti käyttää koulutuksissa. Jos sitä kuitenkin käytetään uuden digitaalisen osaamismerkistön tai -merkkien kehittelyyn, on merkit nimettävä uudestaan.

Tampereen ammattikorkeakoulu ylläpitää hankkeessa kehitettyä digitaalista osaamismerkistöä. Jos olet kiinnostunut erityisesti Kestävän tulevaisuuden osaamisen rakentajan osaamisalueista ja osaamismerkistön käyttöönotosta tai mahdollisesta koulutuksesta, niin voit ottaa yhteyttä edusta.tamk@tuni.fi. Löydät lisätietoa merkkien kehittelystä ja pilotoinnista myös EduSTA-hankkeen kotisivuilta <https://projects.tuni.fi/edusta/>.

1. Kestävyyslukutaito

Tämä koontimerkki osoittaa, että opettaja osaa käyttää tietoa vastuullisella tavalla kestävän kehityksen edistämiseksi koulutuksessa. Kestävyyslukutaito-koontimerkki sisältää kolme mikromerkkiä: Perehtynyt ongelman määrittelijä, kriittinen kehittäjä ja monimutkaisuuden ymmärtäjä. Koontimerkki on ansaittu suorittamalla vähintään kaksi kolmesta mikromerkistä.

1.1. Perehtynyt ongelmanmäärittelijä

Osaamismerkin nimi	Perehtynyt ongelmanmäärittelijä
Lyhyt kuvaus osaamismerkistä	Perehtynyt ongelmanmäärittelijä ymmärtää kestävän kehityksen taustat ja tavoitteet sekä yhteyden kestävyyskasvatukseen omassa koulutuskontekstissaan ja työssään.
Osaamistavoitteet	Perehtynyt ongelmanmäärittelijä <ul style="list-style-type: none"> - tuntee kestävän kehityksen ulottuvuudet ja kestävyyskasvatuksen perusidean omassa koulutuskontekstissaan. - yhdistää kestävän kehityksen ja kestävyyskasvatuksen periaatteita omaan työhönsä. - tunnistaa mahdollisuuksia ja haasteita, joita liittyy kestävyysisältöjen tuomiseen oman työn kontekstiin.
Arviointikriteerit	Merkin saaja osaa <ul style="list-style-type: none"> - tarkastella kestävän kehityksen ulottuvuuksia oman koulutuskontekstinsa yhteydessä - selittää, kuinka kestävyyskasvatus liittyy hänen omaan työhönsä - kuvailla mahdollisuuksia ja haasteita, joita hän kohtaa tuodessaan kestävyysisältöjä osaksi omaa opetustaan - reflektoida kestävyysisältöjen lisäämisen prosessia ja prosessin aikana esiin tulleita sisältöön liittyviä ongelmia.
Osaamisen osoittaminen	Laadi dokumentti (enintään 2 sivua), video tai äänitiedosto (enintään 3 minuuttia), jossa kuvaillet valitsemaasi opintojakso, kurssi- tai opetustuokiosuunnitelmaa seuraavista näkökulmista: <ul style="list-style-type: none"> - kuvaile, kuinka ymmärrät yhteyden kestävän kehityksen, kestävyyskasvatuksen, ja oman opetuskontekstisi välillä. - anna esimerkkejä, kuinka yhdistät kestävyysisältöjä omaan opetukseesi ja työhösi

	<p>- anna esimerkkejä esteistä tai haasteista, joita näiden sisältöjen integroimiseen liittyy.</p> <p>- reflektoi prosessiasi. Voit käyttää alla olevia syötteitä apuna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ennen osaamismerkkin hakemista ajattelin.... / merkkihakemuksen jälkeen ajattelin.... - Tämän osaamismerkkin sisällöistä voin helposti soveltaa työssäni näitä asioita: - Nämä asiat voivat olla vaikeampia soveltaa: - Niiden soveltamisessa auttaisi... <p>Varmista, että osaamisen osoittamisesi vastaa kaikkiin arviointikriteereihin. Voit hyödyntää alla olevia oppimisresursseja, tai käyttää aikaisemmin hankittua osaamistasi.</p>
<p>Oppimisresurssit</p>	<p>Perustietoa kestävyyskasvatuksesta ja kestävästä kehityksestä</p> <p>OPH. Mitä kestävyyskasvatus on ja miksi se kuuluu kouluun? Podcast (33:28 min), linkki jaksoon sivun alareunassa.</p> <p>Suomen YK-liitto. Kestävä kehitys -sivusto. Kestävän kehityksen tavoitteet eriteltyinä. Kestävän kehityksen historiaa ja toiminnan taustoja.</p> <p>Opettaja-lehti. Onko opeille eväitä kestävä kehityksen opettamiseen? 25.5.2023.</p> <p>Education for Change – Kestävän kehityksen kasvatuksen käsikirja (2009).</p> <p>Kestävä kehityksen osaajaksi -verkkokoulutus (2022).</p> <p>Suomen ympäristöopisto SYKLI. Ammattilaisen kädenjälki -verkkokurssit.</p> <p>Hyödynnettävää opetusmateriaalia</p> <p>Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton ylläpitämä MAPPA.fi -sivuston materiaalipankki.</p> <p>Climademy-hankkeen suomenkielinen sivusto. Katso erityisesti Hyväksi havaitut materiaalit -kohta.</p>

1.2. Kriittinen kehittäjä

<p>Osaamismerkkin nimi</p>	<p>Kriittinen kehittäjä</p>
<p>Lyhyt kuvaus osaamismerkistä</p>	<p>Kriittinen kehittäjä käyttää kestävään kehitykseen, kestävyyskasvatukseen ja kestävyysosaamiseen liittyvää tietoa, sekä näihin liittyviä ohjaavia linjauksia ja säädöksiä kehittääkseen kriittisesti opetusta tai opetussuunnitelmaa.</p>

Osaamistavoitteet	<p>Kriittinen kehittäjä</p> <ul style="list-style-type: none"> - tuntee ja tunnistaa luotettavia kestävyystiedon lähteitä, - käyttää kestävään kehitykseen ja kestävyyskasvatuksen lähestymistapoihin liittyvää tietoa ja/tai kestävä kehityksen viitekehyksiä opetuksen tai opetussuunnitelman kehittämisessä. - pohtii kestävä kehityksen ja kestävyyskasvatuksen näkökohtia omassa opetustyössään ja koulutus kontekstissään.
Arviointikriteerit	<p>Merkin saaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> - valita luotettavia kestävyystiedonlähteitä ja perustella valintansa. - tarkastella omaa opetustyötään, opetussuunnitelmaa tai koulutus kontekstiaan kestävä kehityksen ja kestävyyskompetenssien valossa. - arvioida kriittisesti opetukseen liittyviä suunnitelmia ja tehdä muutosehdotuksia, jotka mahdollistavat kestävyyskasvatuksen näkökulmien huomioimisen. - tunnistaa omaan opetustyöhönsä liittyvän kestävyystiedon muuttuvan ja toisinaan ristiriitaisen luonteen.
Osaamisen osoittaminen	<p>Laadi kirjallinen dokumentti (enintään 2 sivua), video tai äänitiedosto (enintään 2 min.), jossa reflektoit valitsemaasi opintojakso- tai opetustuokiosuunnitelmaa seuraavista näkökulmista. Voit esim. sisällyttää esitykseesi vertailevan taulukon havainnollistamaan ajatuksiasi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - esitä vähintään yksi luotettava kestävyystiedon lähde ja perustele, miksi valitsit juuri sen osaksi opintojaksoasi/opetustuokiotasi. - vertaa omaa suunnitelmaasi kestävä kehityksen linjauksiin ja suuntaviivoihin, esimerkiksi kestävä kehityksen viitekehyksiin tai kestävyyskasvatuksen näkökohtiin opetussuunnitelmassa. Löydät tähän soveltuvia viitekehyksiä myös tähän osaamismerkkiin liittyvistä oppimisresursseista. - kuvaile muutoksia tai lisäyksiä, joita teet opintojakso- tai opetustuokiosuunnitelmaasi näiden linjausten pohjalta. pohdi mahdollisia epävarmuustekijöitä tai ristiriitaisuuksia löytämässäsi tiedossa ja mieti, millaista muuta tietoa vielä tarvitsisit. <p>Varmista, että osaamisen osoittamisesi vastaa kaikkiin arviointikriteereihin. Voit hyödyntää alla olevia oppimisresursseja, tai käyttää aikaisemmin hankittua osaamistasi.</p>
Oppimisresurssit	<p>Kansainvälisiä ja kansallisia viitekehyksiä ja ohjausdokumenteja Kestävää kehitystä koskeva eurooppalainen osaamisketju, Green Comp (2022). Katso erityisesti luku 4. Osaamisalueet ja taidot, s. 17–</p>

	<p>28. Katso myös konkreettisia esimerkkejä käytöstä liitteestä 1. Käyttötapauksia, (s. 38–41.) Opetushallitus. Agenda 2030 -tiekartta. Opetushallitus. Kestävä tulevaisuus -verkkosivusto. Opetushallitus (2021). Transformatiivinen koulutus – koulutus muutoksen välineenä.</p> <p>Näkökulmia opetuksen kehittämiseen Vainua viherpesu – Opas opettajille ja kasvattajille viher- ja vastuullisuuspesun tunnistamiseen ja käsittelyyn opetuksessa. SOSTRA Pehmeät taidot -hanke. Kriittinen ajattelu. 14.1.2020. Podcast (8:45 min).</p>
--	--

1.3. Monimutkaisuuden ymmärtäjä

Osaamismerkkin nimi	Monimutkaisuuden ymmärtäjä
Lyhyt kuvaus osaamismerkistä	Monimutkaisuuden ymmärtäjä on tietoinen kestävyystiedon monimutkaisuudesta ja ottaa sitä huomioon omassa ammatillisessa kontekstissaan ja päivittäisessä toimintaympäristössään. Hän pohtii ja keskustelee epävarmuuksista ja ristiriitaisuuksista kollegoidensa, opiskelijoidensa ja yhteisönsä jäsenten kanssa.
Osaamistavoitteet	Monimutkaisuuden ymmärtäjä <ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa ja huomioi kestävyyskysymysten monimutkaisuutta. - kuvailee, pohtii ja keskustelee kestävyteen liittyvistä epävarmuustekijöistä ja ristiriitaisuuksista kollegoiden, opiskelijoiden ja yhteisönsä jäsenten kanssa.
Arviointikriteerit	Merkin saaja osaa <ul style="list-style-type: none"> - suunnitella ja fasilitoida keskusteluja kestävyyskysymysten monimutkaisuudesta, maailmankuvista, oletuksista ja arvoista työtovereiden, opiskelijoiden ja/tai yhteisön jäsenten kanssa. - tunnistaa mahdollisuuksia tukea monimutkaisuuden pohdintaa hyödyntämällä kriittisen ja reflektiivisen dialogin menetelmiä - käyttää kriittisen ja reflektiivisen dialogin menetelmiä luodakseen laajempaa ja kokonaisvaltaisempaa käsitystä kestävyyskysymyksistä. - tunnistaa keskusteluissa avainhetkiä, joissa avoimuus, uteliaisuus, muutos ja kasvu ovat mahdollisia. - reflektoida ja perustella, miten tukee monimutkaisuuden ymmärtämistä keskusteluissa.

<p>Osaamisen osoittaminen</p>	<p>Laadi oppimispäiväkirja (enintään 2 sivua) keskustelusta, jonka suunnittelit ja fasilitoit tukeaksesi kokonaisvaltaista näkökulmaa monimutkaisuudesta kestävyysongelmissa.</p> <p>Oppimispäiväkirjassasi</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuvaile keskustelutilanne, jossa olet tietoisesti huomionnut monimutkaisuuden, kun olet tarkastellut jotain kestävyyskysymystä kollegoiden, opiskelijoiden, tai yhteisön jäsenten kanssa (mikä oli yhteisö tai ryhmä, tilanne, osallistujat, aihe, lähestymistapa) - kuvaile, miten edistit avoimuutta ja monimutkaisuuden ymmärtämistä keskustelun aikana - reflektoi, miten tuit kokonaisvaltaisen, laajemman kestävyysnäkökulman luomista - Arvioi omaa rooliasi sen fasilitaattorina. Mikä onnistui hyvin? Miten dialogin laatua voisi vielä parantaa?
<p>Oppimisresurssit</p>	<p>GreenComp. (2022) Sivut 20–23. Huom! Ajattele itsesi tässä oppijana.</p> <p>Kriittinen ajattelu ja empatia</p> <p>Opinvoimala. Kriittinen ajattelu.</p> <p>Tomperi, T. (2017). Kriittisen ajattelun opettaminen ja filosofia. Pedagogisia perusteita.</p> <p>Empatiapakkaus.</p> <p>Janakka J. Empatiakoulu. Välineitä työelämässä jaksamiseen.</p> <p>Dialogisuus ja monimutkaisuustietoisuus</p> <p>Sotehelmet. Virtuaalikoulu. Dialogisuus organisaatiossa.</p> <p>Palo, J. (2017). Todellisuuden sietämätön monimutkaisuus.</p> <p>Mielonen S. Systemiajattelu.</p> <p>Oppilaitosten kestävä kehityksen sertifiointi. Systemisen ajattelun oppiminen.</p>

2. Kestävyysosaamista vahvistava pedagogiikka

Tämä koontimerkki osoittaa, että opettaja osaa käyttää tietoa vastuullisella tavalla kestävän kehityksen edistämiseksi koulutuksessa. Kestävyyslukutaito-koontimerkki sisältää kolme mikromerkkiä: Perehtynyt ongelman määrittelijä, kriittinen kehittäjä ja monimutkaisuuden ymmärtäjä. Koontimerkki on ansaittu suorittamalla vähintään kaksi kolmesta mikromerkistä.

2.1. Systemiajattelun edistäjä

Osaamismerkkin nimi	Systemiajattelun edistäjä
Lyhyt kuvaus osaamismerkistä	Systemiajattelun edistäjä osaa suunnitella opetus- ja oppimisprosesseja, hyödyntää oppimisympäristöjä ja käyttää pedagogisia menetelmiä, jotka auttavat oppijoita käsittämään systeemejä.
Osaamistavoitteet	Systemiajattelun edistäjä - tietää, millaiset menetelmät, oppimisprosessit ja oppimisympäristöt tukevat oppijoiden systemiajattelun kehittymistä, sekä ymmärtää, kuinka niitä voi hyödyntää omassa opetustyössään oman opetusalan kontekstissa. - osaa suunnitella opetus- ja oppimisprosesseja, sekä kuvailla, kuinka oppimisympäristöt ja valitut opetus- ja arviointimenetelmät auttavat oppijoita tunnistamaan systemien monimutkaisuutta ja niiden osien välisiä yhteyksiä.
Arviointikriteerit	Merkin saaja osaa - suunnitella omaan kontekstiinsa ja oppimisympäristöihinsä sopivia oppimisprosesseja, jotka tukevat oppijoiden systemiajattelun kehittymistä. - tunnistaa tilaisuuksia tukea oppijoiden systemiajattelua ja kykyä toimia epävarmuuden kanssa. - valita sopivia pedagogisia menetelmiä, jotka <ul style="list-style-type: none"> - tukevat ja auttavat oppijoita tunnistamaan systemin osia ja niiden riippuvuutta toisistaan - auttavat oppijoita analysoimaan ja pohtimaan systemin osien ja niiden välisten suhteiden seurauksia. - reflektoida ja perustella valintojaan kestävän kehityksen edistämiseen liittyen.

<p>Osaamisen osoittaminen</p>	<p>Laadi pedagoginen käsikirjoitus tai opetustuokiosuunnitelma tukemaan oppijoiden systeemiajattelun ymmärrystä. Kuvaile käsikirjoituksessa/suunnitelmassa seuraavia osa-alueita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - konteksti ja opintoala - oppimistavoitteet - oppimisympäristöt - oppimisprosessi - pedagogiset menetelmät - oppimistehtävät ja vuorovaikutuksen ylläpitäminen <p>Perustele pedagogiset valintasi ja pohdi, miten suunnitelma tukee oppijoiden systeemiajattelun kehittymistä.</p> <p>Varmista, että osaamisen osoittaminen vastaa kaikkiin osaamismerkkin arviointikriteereihin. Voit hyödyntää alla olevia oppimisresursseja ja omaa aikaisempaa osaamistasi.</p>
<p>Oppimisresurssit</p>	<p>Orientaatio kestävän kehityksen pedagogiikkaan Onko opeilla eväitä kestävän kehityksen opettamiseen? Miten tukea kasvatusta ja opetusta kestävän tulevaisuuden rakennustyössä? Opettaja-lehti 25.05.2023. Vesterinen, Marjo: Kestävyysosaamisen opetus alakouluissa. Sirenen blogi.</p> <p>Systeemiajattelun kehittymistä tukeva pedagogiikka GreenComp, Kestävää kehitystä koskeva eurooppalainen osaamiskehys. Kestävyuden monitahoisuuden hallinta, sivut 20 – 23. Kestävyysosaamisen tiekartta ops-työhön ja opetuksen suunnitteluun esittely, kesto 6:43 min. Erityisesti kohta 2 Yhteydet. Systeemiajattelu -video, WWF, 2023</p> <p>Menetelmiä ja työkaluja systeemiajattelun vahvistamiseen Systeemisen ajattelun oppiminen. Tukea kestävän kehityksen työhön. Transformer 2030, Monimutkainen muuttuva maailma, Systeminen lähestymistapa. A Rounder Sense of Purpose. Katso paletista erityisesti kohdat Systems ja Criticality. Koulun korjausopas. Kohti hiilineutraalisuutta. Menestyvä työyhteisö ja kestävä tulevaisuus – Matkaopas pk-yrityksille, 2023. Matkaopas auttaa työyhteisöjä huomaamaan ne kohdat, joissa voidaan edistää erityisesti sosiaalista kestävyttä, sekä tarjoaa työkaluja, joiden avulla voidaan kehittää työarjen käytänteitä entistä kestävämmiksi. Erityisesti luvussa 1 kohta Kestävän kehityksen edistäminen sivulta 8 eteenpäin. How to Practice Systems Thinking in the Classroom.</p>

	<p>Combining Systems Thinking and Design Thinking in the Classroom. Edtech classroom.</p> <p>Teaching and Learning Centre. Suunnittelupohja opintojakson toteutukselle ja opetuskerran rakenteelle.</p> <p>Lisämateriaalia kestävä kehityksen oppimiseen ja opettamiseen</p> <p>Kestävä kehityksen tehtävät. Suomen YK-liitto.</p> <p>Planetaarinen hyvinvointi -ekososiaalisen sivistyksen opetusideapaketti. Ideapaketin koonnut Ouazizi, Samira JAMK 2022</p> <p>Maailma 2030. Erityisesti kohta "Opettajalle".</p> <p>Ravintola- ja catering-alan kestävyysosaaminen karttuu ruokahävikkipäivillä.</p> <p>Toolkit for Human-centered design sessions.</p>
--	--

2.2. Tulevaisuusajattelun aktivoija

Osaamismerkkin nimi	Tulevaisuusajattelun aktivoija
Lyhyt kuvaus osaamismerkistä	Tulevaisuusajattelun aktivoija osaa suunnitella opetus- ja oppimisprosesseja, hyödyntää oppimisympäristöjä ja käyttää pedagogisia menetelmiä, jotka edistävät oppijoiden tulevaisuusajattelun kehittymistä.
Osaamistavoitteet	<p>Tulevaisuusajattelun aktivoija</p> <ul style="list-style-type: none"> - tietää, millaiset menetelmät, oppimisprosessit ja oppimisympäristöt tukevat oppijoiden tulevaisuusajattelun kehittymistä, sekä ymmärtää, kuinka voi hyödyntää niitä omassa opetustyössään oman opetusalan kontekstissa. - osaa suunnitella opetus- ja oppimisprosesseja, sekä kuvailla, kuinka oppimisympäristöt ja valitut opetus- ja arviointimenetelmät kehittävät oppijoiden tulevaisuusajattelua ja vahvistavat heidän kykyään kuvitella vaihtoehtoisia tulevaisuuksia ja muutosta.
Arviointikriteerit	<p>Merkin saaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> - suunnitella omaan kontekstiinsa ja oppimisympäristöihinsä sopivia oppimisprosesseja, jotka tukevat oppijoiden tulevaisuusajattelun kehittymistä. - tunnistaa tilaisuuksia edistää transformatiivista oppimista sisällyttämällä oppimisprosessiin ja arviointiin reflektiota ja kriittisiä kysymyksiä. - valita sopivia pedagogisia menetelmiä, jotka <ul style="list-style-type: none"> - auttavat oppijoita ajattelemaan tulevaisuusorientoituneesti, kun he tekevät päätöksiä nykyhetkessä.

	<ul style="list-style-type: none"> - vahvistavat oppijoiden kykyä kuvitella muutosta ja vaihtoehtoisia tulevaisuuksia. - reflektoida ja perustella valintojaan kestävän kehityksen edistämiseen liittyen.
Osaamisen osoittaminen	<p>Laadi pedagoginen käsikirjoitus tai opetustuokiosuunnitelma tukemaan oppijoiden tulevaisuusajattelun kehittymistä. Kuvaile käsikirjoituksessa/suunnitelmassa seuraavia osa-alueita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - konteksti ja opintoala - oppimistavoitteet - oppimisympäristöt - oppimisprosessi - pedagogiset menetelmät - oppimistehtävät ja vuorovaikutuksen ylläpitäminen <p>Perustele pedagogiset valintasi ja pohdi, miten suunnitelma tukee oppijoiden tulevaisuusajattelun kehittymistä.</p> <p>Varmista, että osaamisen osoittaminen vastaa kaikkiin osaamismerkin arviointikriteereihin. Voit hyödyntää alla olevia oppimisresursseja ja omaa aikaisempaa osaamistasi.</p>
Oppimisresurssit	<p>Orientaatio kestävän kehityksen pedagogiikkaan Onko opeilla eväitä kestävän kehityksen opettamiseen? Miten tukea kasvatusta ja opetusta kestävän tulevaisuuden rakennustyössä? Opettaja-lehti 25.05.2023. Vesterinen, Marjo: Kestävyysosaamisen opetus alakouluissa. Sirenen blogi.</p> <p>Tulevaisuusajattelun kehittymistä tukeva pedagogiikka GreenComp, Kestävää kehitystä koskeva eurooppalainen osaamiskehys. Kestävien tulevaisuuksien visiointi, sivut 23 – 26. Kestävyysosaamisen tiekartta ops-työhön ja opetuksen suunnitteluun esittely, kesto 6:43 min. Erityisesti kohta 3 Visio. Opiskelijoiden tulevaisuusajattelun kehittäminen edistää hyvinvointia ja ammatillisia valmiuksia, 2022, XAMK Read Nro3b/2022, Anu Haapala. Transformatiivinen oppiminen kestävyysosaamisen tukena, AMK-lehti /UAS Journal 3/2022, Maria Joutsenvirta, Erkka Laininen, Sanna Tyni & Marko Korkeakoski 11.10.2022</p> <p>Menetelmiä ja työkaluja tulevaisuus ajattelun vahvistamiseen A Rounder Sense of Purpose. Katso paletista erityisesti kohta Futures. Tulevaisuusajattelun ABC, Lasten ja nuorten säätiö, 2020. Työ ja työelämän tulevaisuudet, Lasten ja nuorten säätiö, 2020.</p>

	<p>Tulevaisuuden ammattilaiset. Lukkarinen, Iiris ja Rossi, Niina (Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia), Runonen, Maria (Perho Liiketalousopisto) 16.12.2022.</p> <p>Ilmastomuutos minussa. Katso kohdat Kestävä tulevaisuus.</p> <p>Tutkimusmatka tulevaisuuden mediataitoihin -oppimateriaaleja toisen asteen ja yläkoulun opettajille. Mediakasvatusseura / Reetta Haverinen. 2022.</p> <p>Sitra. Hyvät kortit digitaalisena pelinä, Hyvät kortit on peli toivottavien tulevaisuuksien kuvitteluun.</p> <p>Sitra. Megatrendikortit digitaalisina.</p> <p>Tulevaisuusajattelu, pelillisyyden ja kestävä tulevaisuus, Lasten ja nuorten säätiö, 2020, Mahdolliset maailmat -roolipeli. Sisältää peliohjeet ja pelinohjaajan käsikirjan. Peliä voidaan hyödyntää kokonaisuutena ja pitkänä prosessina tai yksittäisiä osioita hyödyntäen.</p> <p>Menestyvä työyhteisö ja kestävä tulevaisuus – Matkaopas pk-yrityksille, 2023. Matkaopas auttaa työyhteisöjä huomaamaan ne kohdat, joissa voidaan edistää erityisesti sosiaalista kestävyttä, sekä tarjoaa työkaluja, joiden avulla voidaan kehittää työarjen käytänteitä entistä kestävämmiksi. Erityisesti luvussa 2 kohta Määritä yhteinen määränpää sivulta 21 eteenpäin.</p> <p>Teach the Future – Futures Thinking Playbook Teaching and Learning Centre. Suunnittelupohja opintojakson toteutukselle ja opetuskerran rakenteelle.</p> <p>Lisämateriaalia kestävä kehityksen oppimiseen ja opettamiseen</p> <p>Kestävä kehityksen tehtävät. Suomen YK-liitto.</p> <p>Planetaarinen hyvinvointi -ekososiaalisen sivistyksen opetusideapaketti. Ideapaketin koonnut Ouazizi, Samira JAMK 2022</p> <p>Maailma 2030. Erityisesti kohta ”Opettajalle”.</p> <p>Ravintola- ja catering-alan kestävyysosaaminen karttuu ruokahävikkipäivillä Toolkit for Human-centered design sessions.</p>
--	---

2.3. Arvotietoisuuden vahvistaja

Osaamismerkkin nimi	Arvotietoisuuden vahvistaja
Lyhyt kuvaus osaamismerkistä	Arvotietoisuuden vahvistaja osaa suunnitella opetus- ja oppimisprosesseja, hyödyntää oppimisympäristöjä ja käyttää pedagogisia menetelmiä, jotka auttavat oppijoita tunnistamaan, arvioimaan ja refleктоimaan arvojaan.

<p>Osaamistavoitteet</p>	<p>Arvotietoisuuden vahvistaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - tietää, millaiset opetusmenetelmät, oppimisprosessit ja oppimisympäristöt tukevat oppijoiden arvotietoisuutta, sekä ymmärtää, kuinka voi hyödyntää niitä omassa opetustyössään oman opetusalanensa kontekstissa. - osaa suunnitella opetus- ja oppimisprosesseja, sekä kuvailla, kuinka oppimisympäristöt ja valitut opetus- ja arviointimenetelmät kehittävät oppijoiden arvotietoisuutta ja auttavat heitä tunnistamaan, arvioimaan ja refleктоimaan arvojaan. - on tietoinen omista kestävyteen liittyvistä arvoistaan ja niiden yhteydestä opettajantyöhönsä.
<p>Arviointikriteerit</p>	<p>Merkin saaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> - suunnitella omaan kontekstiinsa ja oppimisympäristöihinsä sopivia oppimisprosesseja, jotka tukevat oppijoiden arvotietoisuuden kehittymistä. - tunnistaa tilaisuuksia tukea oppijoidensa arvotietoisuuden vahvistumista. - valita sopivia pedagogisia menetelmiä, jotka <ul style="list-style-type: none"> - auttavat oppijoita luomaan tunneyhteyttä toisiin ja osoittamaan empatiaa - ohjaavat oppijoita tunnistamaan, arvioimaan ja refleктоimaan arvojaan ja analysoimaan toimintansa kestävyysvaikutuksia - auttavat oppijoita ilmaisemaan ja keskustelemaan arvoistaan, periaatteistaan ja kestävyystavoitteista, samalla huomioiden myös eriävät näkemykset oppijayhteisössään. - reflektoida ja perustella valintojaan kestäväen kehityksen edistämiseen liittyen.
<p>Osaamisen osoittaminen</p>	<p>Laadi pedagoginen käsikirjoitus tai opetustuokiosuunnitelma tukemaan oppijoiden arvotietoisuuden vahvistumista. Kuvaile käsikirjoituksessa/suunnitelmassa seuraavia osa-alueita:</p> <ul style="list-style-type: none"> - konteksti ja opintoala - oppimistavoitteet - oppimisympäristöt - oppimisprosessi - pedagogiset menetelmät - oppimistehtävät ja vuorovaikutuksen ylläpitäminen <p>Perustele pedagogiset valintasi ja pohdi, miten suunnitelma tukee oppijoiden arvotietoisuuden vahvistumista.</p> <p>Varmista, että osaamisen osoittaminen vastaa kaikkiin osaamismerkkin arviointikriteereihin. Voit hyödyntää alla olevia oppimisesursseja ja omaa aikaisempaa osaamistasi.</p>

Oppimisresurssit**Orientaatio kestävän kehityksen pedagogiikkaan**

[Onko opeilla eväitä kestävän kehityksen opettamiseen? Miten tukea kasvatusta ja opetusta kestävän tulevaisuuden rakennustyössä?](#) Opettaja-lehti 25.05.2023.

Vesterinen, Marjo: [Kestävyysoasaamisen opetus alakouluissa](#). Sirenen blogi.

Arvotietoisuutta vahvistava pedagogiikka

[GreenComp](#), Kestävää kehitystä koskeva eurooppalainen osaamiskehys. Kestävyyssarvojen ilmentäminen, sivut 17- 19

[Kestävyysoasaamisen tiekartta ops-työhön ja opetuksen suunnitteluun esittely](#), kesto 6:43 min. Erityisesti kohta 1 Arvotietoisuus.

[Empatia on uusi sisu – ja näin siinä voi muuttua paremmaksi](#), Sitra, [videona](#).

[Opas - Empatiataidot työelämässä – Miksi ja miten luodaan empaattinen työkulttuuri?](#) ManPowerGroup, 2021. Työelämälähtöinen esimerkki arvotietoisuuden vahvistamiseen.

Menetelmiä ja työkaluja arvotietoisuuden vahvistamiseen

[A Rounder Sense of Purpose](#). Katso paletista erityisesti kohdat Values ja Empathy.

[Ilmastomuutos minussa](#). Katso kohdat Ympäristötunteet ja Minä ympäristövaikuttajana.

[Kaikkien amis - harjoituksia](#). Kaikkien amis on nettimateriaali ammatillisten oppilaitosten henkilökunnalle. Materiaalin tarkoituksena on tukea henkilökunnan, erityisesti opettajien, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä oppilaitoksissa.

[Harjoituksia dialogisen asenteen oppimiseen ja opettamiseen](#). Helena Aarnio. DIALE-projekti, HAMK.

[Menestyvä työyhteisö ja kestävä tulevaisuus – Matkaopas pk-yrityksille](#), 2023. Matkaopas auttaa työyhteisöjä huomaamaan ne kohdat, joissa voidaan edistää erityisesti sosiaalista kestävyttä, sekä tarjoaa työkaluja, joiden avulla voidaan kehittää työarjen käytänteitä entistä kestävämmiksi. Erityisesti luvussa 2 kohta Kalibroin kompassi sivulta 29 eteenpäin.

[Teaching Empathy Through Design Thinking in the Elementary Classroom](#), Edtech Classroom.

Harecker, Gabriele (n.d) [Teaching Values at School: A Way to Reach a Better Understanding in Our World](#).

Teaching and Learning Centre. [Suunnittelupohja opintojakson toteutukselle ja opetuskerran rakenteelle](#).

Lisämateriaalia kestävän kehityksen oppimiseen ja opettamiseen

[Kestävän kehityksen tehtävät](#). Suomen YK-liitto.

[Planetaarinen hyvinvointi -ekososiaalisen sivistyksen opetusideapaketti](#).

Ideapaketin koonnut Ouazizi, Samira JAMK. 2022.

[Maailma 2030](#). Erityisesti kohta Opettajalle.

	Ravintola- ja catering-alan kestävyysosaaminen karttuu ruokahävikkikurssilla. Toolkit for Human-centered design sessions
--	---

3. Toiminnan mahdollistaminen

Tämä koontimerkki osoittaa, että sen saaja osaa organisoida yhteisöllistä toimintaa ja tukea oppijoiden toimijuuden kehittymistä. Toiminnan mahdollistaminen -koontimerkki sisältää kaksi mikromerkkiä: Aktiivinen yhteiskehittäjä ja Toimijuuteen kannustaja. Koontimerkki on ansaittu suorittamalla vähintään yksi kahdesta mikromerkistä.

3.1. Aktiivinen yhteiskehittäjä

Osaamismerkkin nimi	Aktiivinen yhteiskehittäjä
Lyhyt kuvaus osaamismerkistä	Aktiivinen yhteiskehittäjä toimii yhteistyössä edistääkseen kestäväää tulevaisuutta.
Osaamistavoitteet	Aktiivinen yhteiskehittäjä tunnistaa omalle koulutuskontekstilleen relevantteja kestävyysaasteita sekä keinoja vastata niihin yhteisöllisen toiminnan avulla.
Arviointikriteerit	<p>Merkin saaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> - analysoida ja kuvailla valitsemaansa haastetta kestävyyskasvatuksen näkökulmasta, esimerkiksi Green Comp -osaamiskehystä hyödyntäen. <p>perustella yhteistyötahojen roolin ja merkityksen valitsemaansa haasteen näkökulmasta</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuvailla ja perustella toiminnan, johon on yhteistyössä ryhtynyt/aikoo ryhtyä. - selittää kuinka kyseinen toiminta edesauttaa kestäväää kehitystä.
Osaamisen osoittaminen	<p>Laadi kirjallinen dokumentti (1-2 sivua)/PowerPoint -esitys (enintään 5 diaa), jossa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - esittelet kestävyysaasteesi ja toiminnan, johon olet ryhtymässä - kerrot, ketkä ovat toiminnan kannalta keskeisiä yhteistyötahoja ja perustelet valintasi - osoitat, että olet ottanut ensimmäiset askeleet toiminnan aloittamiseksi, esim. yhteydenotto yhteistyökumppaneihin (päättäjät, vastuhenkilöt,

	<p>aiheeseen liittyvät tahot, ym.), julkaisu/kirjoitus valitsemissasi mediassa, juliste, some-tapahtuma, tai muu aloite.</p> <p>Varmista, että osaamisen osoittamisella vastaat kaikkiin osaamismerkkin arviointikriteereihin. Voit hyödyntää alla lueteltuja oppimisresursseja sekä aiempaa osaamistasi.</p>
Oppimisresurssit	<p>Ideoita ja ohjeita opettajalle</p> <p>Taksvärkki ry: Tulevaisuuteen, tasa-arvoon ja hyvinvointiin – opettaja vaikuttajana.</p> <p>UCL Teaching toolkits: Embedding sustainability into your teaching and learning.</p> <p>Education and Training Foundation: Education for sustainable development (ESD) in different subject areas.</p> <p>Japan National Commission for UNESCO: A Guide to Promoting ESD.</p> <p>Esimerkkejä kentältä</p> <p>Ylikruuvi, S. (2019). Opettajaopiskelijat ryhtyivät toimeen – kehittivät itselleen ilmastokasvatuksen ja kestävän kehityksen opintojakson.</p> <p>EcoMENA: Education for sustainable development: key challenges.</p> <p>Educate Magis Global Stories: My school challenges when implementing an environmental policy.</p>

3.2. Toimijuuteen kannustaja

Osaamismerkkin nimi	Toimijuuteen kannustaja
Lyhyt kuvaus osaamismerkistä	Toimijuuteen kannustaja suunnittelee ja organisoii oppimistilanteita, jotka mahdollistavat oppijoiden aktiivisen toiminnan kestävän tulevaisuuden hyväksi.
Osaamistavoitteet	Toimijuuteen kannustaja osaa luoda omille opiskelijoilleen oppimismahdollisuuden, jossa he voivat toimia aloitteellisesti kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseksi yhdessä relevanttien yhteistyötahojen kanssa.
Arviointikriteerit	<p>Merkin saaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuvailla oppijoille suunnittelemaansa oppimismahdollisuutta, joka kannustaa heitä aktiiviseen toimijuuteen oppimisyhteisönsä ulkopuolella - selittää, miten se edistää toimintaa kestävän tulevaisuuden hyväksi

	<p>auttaa oppijoita tunnistamaan keskeisiä kestävyysaasteisiin liittyviä yhteistyötahoja - mahdollisuuksien mukaan myös oppilaitoksen ulkopuolella.</p>
Osaamisen osoittaminen	<p>Laadi ja lähetä yksi seuraavista vaihtoehdoista: kirjallinen dokumentti (1-2 sivua) tai PowerPoint -esitys (enintään 5 diaa), jossa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kuvaile oman alasi arkisia ympäristöjä/työelämäyhteyksiä, joissa voidaan toimia kestävän kehityksen edistämiseksi - kuvaa, miten aktivoit omat opiskelijasi toimimaan näissä ympäristöissä. kirjoita, millaisen tehtävänannon annat opiskelijoillesi ja kuvaile miten se liittyy kestäväan kehitykseen. <p>Varmista, että osaamisen osoittaminen vastaa kaikkiin osaamismerkkin arviointikriteereihin. Liitä dokumenttiisi/esitykseesi riittävästi kuvakaappauksia tai case-esimerkkejä, joilla havainnollistat osaamistasi.</p>
Oppimisresurssit	<p>Ideoita ja ohjeita opettajalle</p> <p>Suomen YK-liitto: Ideoita kestäväan kehityksen projekteihin kouluissa. ECF4CLIM Finland: Kestävyyskasvatuksen tiekartta. (Video) Konst, T. (2023). Vinkkejä opettajalle – miten huomioida kestävä kehitys? UNESCO: Teaching and learning transformative engagement. Learning for a sustainable future: Engaging students in sustainable action projects. Facilitator's guide. Rounder sense of purpose: Action.</p> <p>Esimerkkejä kentältä</p> <p>Opetushallitus: Delegointia ja konkretiaa- esimerkki kestäväan kehityksen toimintaan osallistamisesta koulussa. Lindholm, M. & Korhonen, A-M. (2018). Kestävää kehitystä opitaan ilmiöpohjaisesti ammatillisessa koulutuksessa. TREDU: Ravintola- ja catering-alan kestävyysosaaminen karttuu ruokahävikkikurssilla. Vaughn, M. (2018). Making sense of student agency in the early grades. Clasper, J. (2020). The Danish school putting sustainability on the syllabus.</p>

4. Refleksiivinen työote

Tämä koontimerkki osoittaa, että opettaja osaa tietoisesti hyödyntää kestävyystyössä saamiaan kokemuksia kehittyäkseen dialogissa yhteisön ja yhteiskunnan kanssa ja käyttää siinä tieteellistä tietoa. Refleksiivinen työote -koontimerkki sisältää yhden mikromerkin: Tietoinen muutosagentti. Koontimerkki on ansaittu suorittamalla tämä mikromerkki.

4.1. Tietoinen muutosagentti

Osaamismerkin nimi	Tietoinen muutosagentti
Lyhyt kuvaus osaamismerkistä	Tietoinen muutosagentti pohtii kriittisesti institutionaalisia ja ammatillisia linjauksia ja käytäntöjä ja pyrkii jatkuvaan henkilökohtaiseen ja organisaation kestävyysosaamisen kasvattamiseen. Hän käyttää reflektiotyökaluja edistääkseen muutosta tuomalla esille toivon ja ennakkoinnin näkökulmia.
Osaamistavoitteet	Tietoinen muutosagentti <ul style="list-style-type: none"> - artikuloi ja reflektoi asemaansa muutosagenttina omassa koulutus kontekstissään. - ymmärtää yhteiskunnallisten tekijöiden vaikutuksen kestävyyskasvatukseen toteuttamiseen omassa koulutus kontekstissään. - pitää yllä toivorikasta ajattelua ja huomioi tunteet vaikuttaessaan kestävään muutokseen.
Arviointikriteerit	Merkin saaja osaa <ul style="list-style-type: none"> - tunnistaa mahdollisuutensa ja rajoitteensa muutosagenttina koulutusjärjestelmän sisällä (ja ulkopuolella). - reflektoida toimintaansa ja päätöksiään kasvattajana ja pohtia linjauksissa, rakenteissa, oletuksissa ja arvoissa tapahtuvien muutosten vaikutusta kestävyyskasvatukseen toteuttamiseen omassa koulutus kontekstissään. - vahvistaa toiveikkautta päivittäisessä toiminnassa, kuvitella mahdollisuuksia kestävään muutokseen ja tutkia vaihtoehtoisia toimintamalleja.
Osaamisen osoittaminen	Tee video (enintään 5 min) tai laadi kirjallinen reflektio (enintään 2000 sanaa), jossa reflektoit asemaasi muutoksen tekijänä koulutus kontekstissasi. Dokumentoi seuraava prosessi. Valitse koulutusprojekti tai -prosessi (esim. opetussuunnitelma, tapahtuma koululla) jossa olet ollut osallisena ja pohdi siihen liittyen (1) organisaatiosi lähestymistä kestävyyskasvatukseen, (2) omaa rooliasi kestävä kehityksen edistäjänä koulutuksessa. Varmista, että dokumentissasi <ul style="list-style-type: none"> - reflektoit oman koulutus kontekstisi institutionaalisia kestävyyskasvatukseen linjauksia - kuvittelet kestävää muutosta

	<p>- tutkit vaihtoehtoisia toimintatapoja, jotka edistävät kestävää kehitystä ja toivoa työyhteisössäsi.</p> <p>Voit valita vapaasti reflektiotyökalusi. Tässä esimerkissä havainnollistetaan tulevaisuuskolmion käyttöä (ks. lähteet).</p> <p>Luo tulevaisuuskolmio, joka pohjautuu johonkin organisaatiosi nykyiseen kestävyyskasvatustoimintaan tai projektiin. Pohdi projektia aikajanalla, käyttäen apuna organisaatiosi kestävyysstrategialinjauksia ja muuta relevanttia tietoa, jonka avulla voit analysoida tapahtunutta ja tapahtuvaa kehitystä, arvojen vaikutusta, sekä tunnistaa uusia vaikuttamisen mahdollisuuksia. Näytä kolmio kollegallesi ja keskustelkaa siitä dialogisesti. Päivitä kolmiota niin, että keskustelussa esille tulleet näkökulmat tulevat siihen mukaan.</p> <p>Laadi reflektio, jossa pohdit edellä kuvattuja työvaiheita, omaa rooliasi muutosagenttina, ja tapoja ylläpitää ja vahvistaa toivoa työyhteisössäsi.</p> <p>Varmista, että osaamisen osoittaminen vastaa kaikkiin osaamismerkkin arviointikriteereihin. Liitä dokumenttisi/esitykseesi riittävästi kuvakaappauksia tai case-esimerkkejä, joilla havainnollistat osaamistasi.</p>
<p>Oppimisresurssit</p>	<p>Reflektiotyökaluja</p> <p>Tulevaisuuskolmio. Sitra.</p> <p>What is reflective practice? - Reflective Practice Toolkit - LibGuides at University of Cambridge Subject Libraries</p> <p>Jäsenblogi: Opettajat tulevaisuuden tekijöinä — Futures Finland</p> <p>Kestävyystiekartta - VASKI - Vastuullinen ja kestävä ammatillinen koulutus</p> <p>Esimerkkejä</p> <p>Ilmastomuutos minussa, opetusmateriaali ILMASTONMUUTOS MINUSSA, CLIMATE CHANGE IN ME.</p> <p>Koulun korjausopas -sivusto.</p> <p>Sitra. Terveisiä Tulevaisuustajuuksilta: kestävyysajattelua ja tulevaisuusosaamista ammattikouluissa.</p> <p>Toivoa ja toimintaa -sivusto.</p> <p>Climate Change in Me. Material to foster your and your students' reflection and future orientation.</p> <p>Paper on optimism and hope: Imagining the impossible: An act of radical hope.</p>

	<p>Linjauksia GreenComp, Kestävää kehitystä koskeva eurooppalainen osaamiskehys, Euroopan komissio, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2022.</p> <p>Täydentävää materiaalia Työn tulevaisuudet megatrendien valossa - Sitra Kertomuksia kestävästä elämästä, 2023, Toimitus: Raisa Foster, Hannu L. T. Heikkinen, Crister Nyberg, Antti Saari ja Arto O. Salonen, Into Kustannus. Tunteiden merkitys kestävyysosaamisen kehittämisessä (2021). Embodying sustainability values in GreenComp - The European sustainability competence framework.</p>
--	--

5. Kestävän tulevaisuuden osaamisen rakentaja-metamerkin ansaitseminen

Kestävän tulevaisuuden osaamisen rakentaja on metamerkki, joka on osa Kestävän tulevaisuuden osaamisen rakentaja -osaamismerkkikonstellaatiota. Osaamismerkkikonstellaatio koostuu yhteensä yhdeksästä mikromerkistä ja neljästä koontimerkistä. Metamerkin saamiseksi saajan on täytynyt ansaita kaikki neljä koontimerkkiä: Kestävyyslukutaito, Kestävyysosaamista vahvistava pedagogiikka, Toiminnan mahdollistaminen ja Refleksiivinen työote.